

การศึกษาตำนาน เรื่องเล่า ภูมิปัญญา ผลิตภัณฑ์และการแสดงหนังตะลุงยุคดั้งเดิม และยุคร่วมสมัยสู่การสร้างแผนที่หนังตะลุงของจังหวัดนครศรีธรรมราช

A study of Legends,Wisdoms,Products and Traditional and Contemporary Nangtalung Performances to Create a Map of Nakhon Si Thammarat's Nangtalung

วาที ทรัพย์สิน*, ขวัญตา หนูปล้อง, ลัญจกร นิลกาญจน์ และใหม่ บัวบาล

Watee Supsin *, Khwanta Hnuplong, Lunjakon Nillakan and Mai Buaban

Received: 9 January 2023, Revised: 7 June 2023, Accepted: 28 June 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาด้าน เรื่องเล่า ภูมิปัญญาหนังตะลุงยุคดั้งเดิม และยุคร่วมสมัยของจังหวัดนครศรีธรรมราช (2) เพื่อศึกษาผลิตภัณฑ์และการแสดงหนังตะลุงยุคดั้งเดิมและยุคร่วมสมัยหนังตะลุงของจังหวัดนครศรีธรรมราช (3) เพื่อสร้างแผนที่วัฒนธรรมหนังตะลุงยุคดั้งเดิมและยุคร่วมสมัยของจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการเก็บข้อมูลเชิงลึกด้วยการวิเคราะห์เอกสาร การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม การสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างจากผู้ให้ข้อมูลหลัก คือนายหนังตะลุงยุคดั้งเดิมและยุคร่วมสมัยในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 32 คน ตัวแทนเครือข่ายสถานประกอบการหรือวิสาหกิจชุมชน จำนวน 5 สถานประกอบการจำนวน 5 คน ปราชญ์ชุมชนที่มีองค์ความรู้เกี่ยวกับหนังตะลุงยุคดั้งเดิมและยุคร่วมสมัยในจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 2 คน และตัวแทนกลุ่มโอท็อป ซึ่งเป็นสถานที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์หนังตะลุงในจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 3 คน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้าน เรื่องเล่า หนังตะลุงยุคดั้งเดิมและยุคร่วมสมัยของจังหวัดนครศรีธรรมราช สรุปได้ 4 กระแส คือ กระแสที่ 1 ได้รับอิทธิพลมาจากอินเดีย กระแสที่ 2 ได้รับอิทธิพลมาจากชา กระแสที่ 3 สันนิษฐานว่า หนังตะลุงรับอิทธิพลมาจากหนังใหญ่ซึ่งเล่นกันอยู่ก่อนในสมัยอยุธยา และกระแสที่ 4 สันนิษฐานว่าหนังตะลุงเกิดขึ้นที่จังหวัดพัทลุง ภูมิปัญญาหนังตะลุงมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยในบางขั้นตอน แต่ยังคงมีความละเอียดและละเอียดละไม

ในการสร้างสรรค์งานในทุกกระบวนการ โดยเชื่อมโยงกับความเชื่อที่พึงปฏิบัติและห้ามปฏิบัติ ทั้งนี้เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่นายหนัง คณะหนัง และการแสดงหนังตะลุง ซึ่งความเชื่อต่าง ๆ เหล่านี้ มีหลากหลายทั้งที่เกี่ยวกับวิญญาณ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ เคล็ด และโชคกลาง เป็นต้น 2) ผลิตภัณฑ์หนังตะลุงยุคดั้งเดิมมีกระบวนการผลิตหนังตะลุงเริ่มต้นจากการเตรียมหนัง การร่างภาพบนหนัง การแกะหนัง การลงสีและเคลือบเงา สู่อุปกรณ์ประกอบตัวหนังและการเข้าตัวรูปหนัง สามารถจำแนกรูปแบบลักษณะและการใช้งานผลิตภัณฑ์หนังตะลุงที่มาจากการสืบทอดภูมิปัญญา การคิดค้น การใช้วัสดุ เทคนิค และขั้นตอนในการผลิต ซึ่งได้ผลิตภัณฑ์ จำนวน 1 รูปแบบ คือ รูปหนังเชิด ส่วนกระบวนการผลิตหนังตะลุงยุคร่วมสมัยมีกระบวนการผลิตหนังตะลุงที่ทันสมัยมากขึ้นโดยเพิ่มกระบวนการแปรรูปหนัง เพื่อสร้างผลิตภัณฑ์รูปแบบต่างๆ จำนวน 3 รูปแบบ คือ แบบที่ 1 รูปหนังเชิด แบบที่ 2 เป็นสิ่งที่ใช้ระลึก และแบบที่ 3 ผลิตภัณฑ์ของตกแต่งบ้าน ส่วนการแสดงหนังตะลุงยุคดั้งเดิมมีรูปแบบการแสดงการแสดงหลักโดยเน้นเล่นหนังตะลุงผสมผสานกับบทเจรจาอย่างเดียว ใช้ภาษาท้องถิ่น (ภาษาใต้) ไม่มีรูปแบบการแสดงเสริม จึงมีนายหนังตะลุงยุคดั้งเดิมจำนวน 4 คน และการแสดงหนังตะลุงยุคร่วมสมัย มีรูปแบบการแสดงการแสดงหลักเล่นหนังตะลุงผสมผสานกับบทเจรจาตามสถานการณ์ปัจจุบัน ใช้ภาษาท้องถิ่น (ภาษาใต้)ผสมผสานกับภาษากลาง (เป็นภาษาราชการ) มีรูปแบบการแสดงเสริม เช่น การร้องเพลง การทอล์คโชว์ และการแสดงคอนเสิร์ต จึงมีนายหนังตะลุงยุคร่วมสมัย จำนวน 28 คน และ 3) แผนที่วัฒนธรรมหนังตะลุงยุคดั้งเดิมและยุคร่วมสมัยของจังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบด้วยนายหนังตะลุงยุคดั้งเดิมจำนวน 4 คน นายหนังตะลุงยุคร่วมสมัย จำนวน 28 คน และสถานประกอบการผลิตภัณฑ์หนังตะลุงจำนวน 5 สถานประกอบการ เป็นเครื่องมือรูปแบบหนึ่งในการสืบสาน พันธุ์ ต่อยอด ศิลปะ และวัฒนธรรม ส่งเสริมผู้ประกอบการวัฒนธรรม และเพิ่มมูลค่าสินค้าและบริการทางวัฒนธรรมหนังตะลุง สู่อุปกรณ์เศรษฐกิจชุมชนและสำนักกรักท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช

คำสำคัญ : หนังตะลุง, ยุคดั้งเดิม, ยุคร่วมสมัย

Abstract

This research aimed to (1) study the history, tales, and wisdom of the shadow puppet (Nang Talung) from the original and modern eras in Nakhon Si Thammarat Province (NST), (2) study the shadow puppet products and performances from the original and modern eras in NST, and (3) create the cultural map of the shadow puppet from the original and modern eras in NST. This qualitative research collected in-depth information using content analysis, participant observation, non-participant observation, and focus group discussion.

The research showed that:

1) From the history and tales in the original and modern eras, the background of the shadow puppet could be presumed in four streams: first - the shadow puppet was influenced by India; second – the shadow puppet was influenced by Java; third – the shadow puppet was influenced from Nang Yai (an ancient form of shadow play with a giant puppet made of painted buffalo hide) which previously played in the Ayutthaya age, and fourth – the shadow puppet started in Patthalung Province. The shadow puppet's wisdom in some parts of the creation process has changed depending on the different eras. However, the shadow puppet has been created meticulously in all processes. The creation process was linked with the beliefs of actions and activities that people should or should not perform to be a fortune for the puppeteers, puppet show groups, and puppet performances. These beliefs were various, for example, spirits, holy things, tricks, or luck.

2) The creation process of the shadow puppet products in the original era was as follows: hide preparation, drafting on the hide, hide crafting, hide painting and vanishing, and hide assembling and keeping. Classified by type, nature, and usability, the research found one pattern of the shadow puppet products in the original era, the Nang Ched form. In the modern era, however, making the shadow

puppet was more modern by adding the processing part to create three patterns of the shadow puppet products: Nang Ched form, souvenir, and house decoration. One main style in performing the shadow puppet in the original era was playing the shadow puppets with dialog. The language used in the show was the local language (southern Thai). There was no additional performance. Therefore four puppeteers for each show were adequate. In the modern era, the performance style played the shadow puppet mixed with the dialog based on the current situations. The language used in the show was local (southern Thai) mixed with the common language (official language). Moreover, there were other additional performances, such as singing, talk show, and concert. Thus, there were 28 puppeteers for the modern shadow puppet show.

3) The cultural map of the shadow puppet from the original and modern eras in NST included four puppeteers in the original era, 28 puppeteers in the modern age, and five organizations producing shadow puppet products. This cultural map was a tool to preserve, rehabilitate, and continue the art and culture. Furthermore, it could promote cultural entrepreneurs by increasing the value added to the cultural products and services relevant to the shadow puppet, leading to upgrading the community's economy and local awareness of NST.

Keywords: Nangtalung, Traditional and Contemporary

บทนำ

หนังตะลุงเป็นศิลปะการแสดงที่โดดเด่นและเป็นทุนทางวัฒนธรรมที่สำคัญในจังหวัด นครศรีธรรมราช ได้วิวัฒนาการมาจากการวิวัฒนาการแต่ละยุคสมัยเป็นสิ่งที่เหมาะกับบริบทหรือ สภาพแวดล้อมธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม การคงอยู่ของหนังตะลุงที่รับใช้ชาวจังหวัด นครศรีธรรมราชมาช้านาน นอกจากเกี่ยวข้องกับความเชื่อ พิธีกรรม และความบันเทิงแล้ว ยังเป็น สื่อมวลชน เป็นทั้งคติคำสอน การให้ข่าวสาร ความรู้ ความเคลื่อนไหวของสังคม และเป็นสติปัญญา

ให้แก่ชาวบ้านได้อย่างดียิ่ง หนังตะลุงจึงเป็นวัฒนธรรมที่ลงตัวในฐานะวัฒนธรรมอย่างหนึ่งในจังหวัด นครศรีธรรมราช ซึ่งคงวิวัฒนาการและมีพลวัตไม่วันจบสิ้น (ชวน เพชรแก้ว, 2556: 23) อย่างไรก็ตาม สาเหตุสำคัญอีกอย่างที่ทำให้หนังตะลุงยังคงได้รับความนิยมจากอดีตจนถึงปัจจุบันก็เพราะว่าหนัง ตะลุงเป็นการแสดงพื้นบ้านที่สอดคล้องกับสภาพสังคมและวิถีชีวิตของชาวนครศรีธรรมราชเป็นอย่างดี แม้ว่าในปัจจุบันหนังตะลุงจะมีการปรับเปลี่ยน พัฒนารูปแบบ เนื้อหา และเทคนิคการแสดงให้ สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนไป แต่ในขณะเดียวกันก็ยังคงรักษาและคงไว้ซึ่งรากฐานเก่าของ หนังตะลุง ที่แสดงให้เห็นว่ามีความต่อเนื่องจากอดีตจนถึงปัจจุบัน (วรรณ ปูปีง, 2546: 2) ดังที่ ปรีตร ดา เถลิ้มเผ่า กอนันตกุล (2525, อ้างใน วรรณ ปูปีง, 2546: 2) ได้ศึกษาและสรุปไว้ในรายงานการ วิจัยเรื่อง ความเปลี่ยนแปลงและความต่อเนื่องในศิลปะการแสดงหนังตะลุงว่า การเปลี่ยนแปลงที่ เห็นชัดของการแสดงหนังตะลุงคือการปรับเปลี่ยนเนื้อหาเค้าโครงเรื่อง และมีการเพิ่มเติมเทคนิคการ แสดงด้านแสงเสียง เช่นการใช้เครื่องดนตรีสากลรวมเข้าไปในการแสดง การเปิดไฟ แสงสี เสียง เพิ่มเติม ฉากต่างๆ ส่วนความต่อเนื่องคือขนบนิยมของศิลปะการแสดง ลีลาการเชิดรูปหนังที่ไม่ได้ทิ้งหนังตะลุง ดั้งเดิม นายหนังตะลุงจึงมีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนการแสดงพื้นบ้านหนังตะลุงให้น่าชื่นชม ชื่น ชอบของคนในจังหวัดนครศรีธรรมราชอย่างมากวัฒนธรรมหนังตะลุงจึงควรมีการอนุรักษ์ ส่งเสริม เผยแพร่ และเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ เนื่องจากมีความสำคัญต่อการพัฒนาชุมชนในยุค ปัจจุบัน นำไปสู่การต่อยอดและยกระดับการพัฒนาที่ต้องตระหนักถึงคุณค่าของฐานวัฒนธรรม โดยเฉพาะการศึกษาในประเด็นเกี่ยวกับวัฒนธรรมที่มีได้มีความมุ่งหมายของการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อ การอนุรักษ์และพัฒนา ควบคู่กันดังที่ ปรีชา ช่างขวัญยืน (2560: 29) กล่าวว่า “การอนุรักษ์อย่าง พัฒนา และการพัฒนาอย่างอนุรักษ์เป็นสิ่งที่เป็นไปได้และยอมรับได้” และข้อมูลด้านภูมิปัญญา เรื่องเล่าเป็นสิ่งที่สามารถนิยามบอกและสะท้อนประวัติศาสตร์ เรื่องเล่า ตำนาน ความเชื่อ เรื่องราว ที่มีความเชื่อมโยงกับการดำรงชีวิต พิธีกรรมความเชื่อ จนก่อเกิดเป็นวิถีแห่งการดำรงชีวิต หรือวัฒนธรรมของชุมชนที่หล่อหลอมให้เกิดเป็นอัตลักษณ์หรือตัวตนของกลุ่มคนหรือชุมชน (ศิริพร ณ ถลาง, 2559 : 15).

การศึกษาด้านาน เรื่องเล่า ภูมิปัญญา ผลิตภัณฑ์และการแสดงหนังตะลุงยุคดั้งเดิมและยุค ร่วมสมัยสู่การสร้างแผนที่หนังตะลุงของจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นการนำข้อมูลที่ผ่านมาการเก็บ รวบรวมอย่างเป็นระบบตามหลักวิชาการ มาสู่การจัดเก็บ เผยแพร่ องค์ความรู้ที่มีคุณค่าเพื่อการ อนุรักษ์ให้เกิดสำนึกท้องถิ่น และเป็นประโยชน์ในการจัดทำแผนที่ทางวัฒนธรรม ซึ่งนำไปสู่การต่อยอด

ส่งเสริมผู้ประกอบการวัฒนธรรม และเพิ่มมูลค่าสินค้าและบริการทางวัฒนธรรม และสร้างการมีส่วนร่วมของภาคีหลักในพื้นที่ ได้แก่ เครือข่ายศิลปิน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน และภาคธุรกิจเอกชน สู่การยกระดับเศรษฐกิจชุมชนและสำนักกรักท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาดำเนินการ เรื่องเล่า ภูมิปัญญาหนังตะลุงยุคดั้งเดิมและยุคร่วมสมัยของจังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาผลิตภัณฑ์และการแสดงหนังตะลุงยุคดั้งเดิมและยุคร่วมสมัยหนังตะลุงของจังหวัดนครศรีธรรมราช
3. เพื่อสร้างแผนที่วัฒนธรรมหนังตะลุงยุคดั้งเดิมและยุคร่วมสมัยของจังหวัดนครศรีธรรมราช

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การศึกษาดำเนินการ เรื่องเล่า ภูมิปัญญา ผลิตภัณฑ์และการแสดงหนังตะลุงยุคดั้งเดิม และยุคร่วมสมัยสู่การสร้างแผนที่หนังตะลุงของจังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบพรรณนา

พื้นที่การวิจัย

ผู้วิจัยเลือกพื้นที่ในการดำเนินโครงการวิจัยคือ จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 12 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอท่าศาลา อำเภอเชียรใหญ่ อำเภอลิขิต อำเภอเมือง อำเภอปากพนัง อำเภอลานสกา อำเภอร่อนพิบูลย์ อำเภอช้างกลาง อำเภอทุ่งสง อำเภอขนอม อำเภอหัวไทร และอำเภอจุฬาภรณ์

ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่

1. นายหนังตะลุงยุคดั้งเดิมและยุคร่วมสมัยในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 32 คน เป็นนายหนังตะลุงในพื้นที่อำเภอท่าศาลา จำนวน 5 คน อำเภอเชียรใหญ่ จำนวน 2 คน อำเภอลิขิต จำนวน 2 คน อำเภอเมือง จำนวน 8 คน อำเภอปากพนัง จำนวน 2 คน อำเภอลานสกา

จำนวน 3 คน อำเภอร่อนพิบูลย์ จำนวน 2 คน อำเภอช้างกลาง จำนวน 1 คน อำเภอทุ่งสง จำนวน 3 คน อำเภอขนอม จำนวน 1 คน อำเภอหัวไทร จำนวน 2 คน อำเภอจุฬาภรณ์ จำนวน 1 คน

2. ตัวแทนเครือข่ายสถานประกอบการ หรือวิสาหกิจชุมชน จำนวน 5 สถานประกอบการ จำนวน 5 คน

3. ประชาชนที่มีองค์ความรู้เกี่ยวกับหนังตะลุงยุคดั้งเดิมและยุคร่วมสมัยในจังหวัด นครศรีธรรมราช จำนวน 2 คน

4. ตัวแทนกลุ่มโอท็อป ซึ่งเป็นสถานที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์หนังตะลุงในจังหวัด นครศรีธรรมราช จำนวน 3 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม เป็นการสนทนาเพื่อให้ได้ข้อมูล หรือเป็นการเก็บข้อมูลแบบสนทนา จากผู้ให้ข้อมูลหลัก เพื่อให้ได้ข้อมูลตำนาน เรื่องเล่า ภูมิปัญญา ผลิตภัณฑ์และการแสดงหนังตะลุงยุคดั้งเดิมและยุคร่วมสมัยในจังหวัดนครศรีธรรมราช

2. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เพื่อหาคำตอบตามจุดมุ่งหมาย โดยแยกประเด็นสัมภาษณ์ออกเป็นข้อมูลส่วนตัวผู้ให้สัมภาษณ์ คำถามเกี่ยวกับรายละเอียดหนังตะลุง การแสดงหนังตะลุง รายได้จากการแสดงหนังตะลุง เป็นต้น

3. แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง เป็นการสัมภาษณ์ตามประเด็นคำถามวิจัยสัมภาษณ์ข้อมูลกว้างๆ เจาะลึก แต่เป็นประเด็นคำถามไม่ตายตัว เพื่อให้ทราบถึงข้อมูลเกี่ยวกับประวัติประสบการณ์การแสดงหนังตะลุงยุคดั้งเดิมและยุคร่วมสมัยในจังหวัดนครศรีธรรมราช พอสังเขป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Study) เก็บรวบรวมข้อมูลทางดานเอกสารที่เกี่ยวข้องตามขอบข่ายที่กำหนด เช่น หนังสือ วารสารวิชาการ บทความวิชาการ และอินเทอร์เน็ต

2. ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม เป็นการสนทนาจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก เพื่อให้ได้ข้อมูลตำนาน เรื่องเล่า ภูมิปัญญา ผลิตภัณฑ์และการแสดงหนังตะลุงยุคดั้งเดิมและยุคร่วมสมัยในจังหวัด นครศรีธรรมราช

3. ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยใช้แบบสัมภาษณ์ ซึ่งแยกประเด็น สัมภาษณ์ออกเป็นข้อมูลส่วนตัวผู้ให้สัมภาษณ์ คำถามเกี่ยวกับรายละเอียดหนังตะลุง ผลิตภัณฑ์หนังตะลุงรูปแบบต่างๆ เช่น ตัวหนังตะลุง ของที่ระลึก ของตกแต่ง และการแสดงหนังตะลุงยุค ดั้งเดิมและยุคร่วมสมัยของจังหวัดนครศรีธรรมราช

4. สืบค้นและระบุแหล่งข้อมูลวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ เช่น ตำนาน เรื่องเล่าพิธีกรรม ความเชื่อและภูมิปัญญาหนังตะลุงยุคดั้งเดิมและยุคร่วมสมัยจากผู้รู้ ปราชญ์ชุมชนที่มีองค์ความรู้ เกี่ยวกับหนังตะลุง โดยใช้วิธีการอธิบายความสัมพันธ์ของวัฒนธรรมหนังตะลุงกับการใช้พื้นที่ทาง วัฒนธรรม และวัฒนธรรมที่จับต้องได้ ซึ่งจะระบุตำแหน่งในแผนที่ เช่น นายหนังตะลุง 2 ยุค สถาน ประกอบการทำหนังตะลุง สถานที่จำหน่ายหนังตะลุง และพื้นที่ทางวัฒนธรรมหนังตะลุง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Documentary) และข้อมูลจากภาคสนาม (Field Study) ทั้งการสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์ การ สังเกต โดยนำผลที่ได้มาสรุปและวิเคราะห์เนื้อหา โดยมีการจัดกลุ่มเนื้อหาหลักที่มีความหมาย สอดคล้องใกล้เคียงกัน ตัดข้อมูลที่ซ้ำออก และสรุปวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย และ นำมาจัดทำดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Documentary) มาศึกษา อย่างละเอียดพร้อมจัดระบบหมวดหมู่ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาที่กำหนดไว้

2. นำข้อมูลจากภาคสนาม (Field Study) ที่เก็บรวบรวมได้จากการสนทนากลุ่ม การสังเกต การสัมภาษณ์ ซึ่งได้จดบันทึกไว้ และบันทึกในเครื่องบันทึกเสียงมาถอดความทำการ แยกประเภท จัดหมวดหมู่ และสรุปสาระสำคัญตามประเด็นที่ทำการศึกษา

3. นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Documentary) และ ข้อมูลจากภาคสนาม (Field Study) ที่รวบรวมไว้ได้จากการสนทนากลุ่ม การสังเกต การสัมภาษณ์ มาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาดำเนิน เรื่องเล่า ภูมิปัญญา ผลิตภัณฑ์ การแสดงหนังตะลุงยุคดั้งเดิม และยุคร่วมสมัยสู่การสร้างแผนที่หนังตะลุงของจังหวัดนครศรีธรรมราช สามารถสรุปได้เป็น 3 ประเด็น

1. ดำเนิน เรื่องเล่า หนังตะลุงยุคดั้งเดิมและยุคร่วมสมัยของจังหวัดนครศรีธรรมราชผู้วิจัยพบว่า ดำเนิน เรื่องเล่า จากหนังสือ เอกสาร คำบอกเล่าและการสัมภาษณ์หนังตะลุงยุคดั้งเดิมและยุคร่วมสมัย ผู้รู้ นักวิชาการ สรุปได้ 4 กระแส คือ กระแสที่ 1 ได้รับอิทธิพลมาจากอินเดีย จากการขึ้นต้นบทพากษ์ว่า “โอม” เป็นคำที่เชื่อถือว่าศักดิ์สิทธิ์ เพราะใช้แทนพระนามของเทพเจ้าทั้งสามองค์ในลัทธิพราหมณ์ อีกได้แก่ พระวิษณุ พระอิศวร และพระพรหมของอินเดีย กระแสที่ 2 ได้รับอิทธิพลมาจากชาวจีน ผ่านมาทางมาเลเซียที่ยะโฮร์ ดูได้จากรูปหนังตะลุงภาคใต้ (ในจังหวัดนครศรีธรรมราช) มีขนาดใกล้เคียงกับรูปหนังชวา กระแสที่ 3 สันนิษฐานว่า หนังตะลุงรับอิทธิพลมาจากหนังใหญ่ซึ่งเล่นกันอยู่ก่อนในสมัยอยุธยา เพราะถ้าดูลักษณะของรูปหนังน่าจะเป็นรูปของหนังใหญ่มีขนาดโตกว่ารูปของหนังตะลุงหลายเท่า วิวัฒนาการของรูปหนังน่าจะเป็นรูปขนาดใหญ่ก่อนแล้วจึงย่อให้เล็กลง และกระแสที่ 4 สันนิษฐานว่าหนังตะลุงเกิดขึ้นที่จังหวัดพัทลุง โดยน่าจะเกิดที่เขายาไธ้ หรือเขาพระยาไธ้ ซึ่งอยู่ในท้องที่บ้านกงหรา ตำบลชะรัด อำเภอเมืองพัทลุง ภูมิปัญญาหนังตะลุงยุคดั้งเดิมและยุคร่วมสมัยถูกถ่ายทอดให้เห็นในรูปแบบการผลิตผลิตภัณฑ์หนังตะลุง โดยมีรายละเอียดและความละเอียดละไมในการสร้างสรรค์งานทุกกระบวนการ ในยุคดั้งเดิมบรรพบุรุษล้วนแต่ทรงภูมิปัญญาในการเตรียมตัวหนังตะลุงให้ออกมาเชิดแสดงผ่านแสงไฟได้อย่างงดงาม ในยุคร่วมสมัยมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการผลิตหนังตะลุงเมื่อมีชาวต่างชาติเข้ามาเที่ยวในเมืองไทยมากขึ้น ภาพหนังตะลุงกลายเป็นสินค้าที่ทำรายได้รูปแบบผลิตภัณฑ์หนังตะลุงจึงมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมแต่ยังคงสะท้อนให้เห็นภูมิปัญญาการเลือกหนัง การเตรียมหนัง การฟอกหนัง การใช้เหล็กจารหรือ เหล็กขีด วาดลงบนตัวหนัง การแกะหนังตะลุง การตอกหนังตะลุง การลงสีตัวหนังตะลุง การทำไม้ตบ การทำคันทิ้งสำหรับชักปากหนังตะลุง การประกอบตัวหนัง และการแปรรูปหนังตะลุง

2. ผลิตภัณฑ์และการแสดงหนังตะลุงยุคดั้งเดิมและยุคร่วมสมัยหนังตะลุงของจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ผลิตภัณฑ์จากผู้ประกอบการ 5 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มผู้ประกอบการ คุณทวี คงบุรี 2) กลุ่มผู้ประกอบการกลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์แกะหนังตะลุง “รักษ์คอน” 3) กลุ่มผู้ประกอบการ นายเสนีย์ ทรัพย์สิน 4) กลุ่มผู้ประกอบการ คุณศรีวรินทร์ ทองดี และ

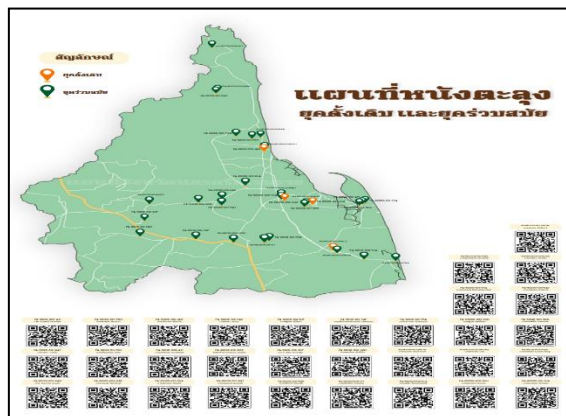
5) กลุ่มผู้ประกอบการนนท์ อ้ายขวัญเมือง โดยกระบวนการผลิตหนังตะลุงยุคดั้งเดิมมีกระบวนการผลิตหนังตะลุงเริ่มต้นจากการเตรียมหนัง การร่างภาพบนหนัง การแกะหนัง การลงสีและเคลือบเงาสู่การประกอบตัวหนังและการเข้าตัวรูปหนัง สามารถจำแนกรูปแบบลักษณะและการใช้งานผลิตภัณฑ์หนังตะลุงที่มาจากการสืบทอดภูมิปัญญา การคิดค้น การใช้วัสดุ เทคนิค และขั้นตอนในการผลิต ซึ่งได้ผลิตภัณฑ์ จำนวน 1 รูปแบบ คือ รูปหนังเชิด มี 5 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) รูปหนังตะลุงชนชั้นครู 2) รูปหนังตะลุงชนชั้นปกครอง 3) รูปหนังตะลุงชนชั้น 4) รูปตัวตลก และ 5) รูปเบ็ดเตล็ด โดยมีการใช้งานผลิตภัณฑ์เพื่อการแสดงหนังตะลุง สอดคล้องกับการแสดงหนังตะลุงยุคดั้งเดิม เน้นเรื่องราวเกียรติ เน้นการแต่งกายโบราณสวมมงกุฎ เขี้ยวบนาค มีอาวุธประจำกายคือ พระขรรค์คันศร ตามความเชื่อในศาสนาฮินดู ส่วนกระบวนการผลิตหนังตะลุงยุคร่วมสมัยมีกระบวนการผลิตหนังตะลุงเริ่มต้นเหมือนกันกับกระบวนการผลิตหนังตะลุงยุคดั้งเดิมแต่จะมีองค์ประกอบในกระบวนการบางอย่างที่ทันสมัยมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีกระบวนการแปรรูปหนัง ซึ่งเป็นขั้นตอนในการสร้างผลิตภัณฑ์รูปแบบต่างๆ ซึ่งได้ผลิตภัณฑ์ จำนวน 3 รูปแบบ คือ แบบที่ 1 รูปหนังเชิดโดยมีการใช้งานผลิตภัณฑ์เพื่อการแสดงหนังตะลุงที่มีรูปแบบการแต่งกายและเนื้อหาที่ใช้แสดงสอดคล้องกับการแสดงหนังตะลุงยุคร่วมสมัย เช่น วรรณกรรมท้องถิ่น (เรื่องจักรวาลวงศ์) และนิยายสมัยใหม่ แนวการเมือง ความรัก ศาสนา ครอบครัว แบบที่ 2 เป็นสิ่งที่ใช้ระลึกถึงเรื่องราวสถานที่ให้นึกถึง คิดถึง โดยใช้รูปหนังเชิดมาออกแบบสร้างสรรค์ใหม่ โดยทำหน้าที่เป็นของที่ระลึกของฝาก ของขวัญ ของกำนัล สำหรับนักท่องเที่ยว เช่น รูปหนังตะลุงขนาดเล็กลง พวงกุญแจหนังตะลุง พัดขนาดเล็ก ที่คั่นหนังสือ แบบที่ 3 ผลิตภัณฑ์ใช้สำหรับตกแต่งบ้าน เป็นการพัฒนาต่อยอดการแกะหนังตะลุงเป็นภาพศิลป์ ติดฝาผนัง ในรูปแบบต่างๆ ตามความต้องการของลูกค้า เพื่อเพิ่มคุณค่าและมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจจากการแกะหนัง ทั้งนี้ผลงานแต่ละชิ้นยังแฝงไปด้วยเอกลักษณ์ซึ่งพัฒนามาจากการแกะรูปหนังตะลุงที่มีการต่อยอดอย่างความปราณีต งดงาม เพิ่มลวดลายใหม่ลงไปในงานต่างๆมากขึ้น

การแสดงหนังตะลุงยุคดั้งเดิมและยุคร่วมสมัยหนังตะลุงของจังหวัดนครศรีธรรมราช มีรูปแบบการแสดง องค์ประกอบการแสดง และนายหนังตะลุงแตกต่างกัน ผู้วิจัยพบว่า การแสดงหนังตะลุงยุคดั้งเดิมมีรูปแบบการแสดงการแสดงหลักเล่นหนังตะลุงผสมผสานกับบทเจรจาอย่างเดียว ใช้ภาษาท้องถิ่น (ภาษาใต้) ไม่มีรูปแบบการแสดงเสริม องค์ประกอบในการแสดงประกอบด้วย คณะหนังตะลุง ใช้จำนวนคนประมาณ 7-8 คนเพื่อทำหน้าที่นายหนัง (เป็นหัวหน้า

คณะและเป็นผู้แสดงหนังตะลุง) สมัยโบราณมีผู้เล่นหรือนายหนัง 2 คน ต่อมานายหนังมี 1 คน พร้อมด้วยลูกคู่ จำนวน 5 คน และมีผู้ทำพิธีตามขนบและขนย่ายของ 1 คน ขนบในการแสดงใช้ 10 ชั้น ประกอบด้วย 1) ตั้งเครื่องเบิกโรง โหมโรง 2) ออกรูปฤๅษี 3) ออกรูปพระอิศวร 4) ออกรูปลิงขาว ลิงดำ 5) ออกรูปปลายหน้าบท 6) ออกรูปบอกเรื่อง 7) ขับบทเกี่ยวจ้อ 8) ตั้งเมือง 9) ขับกลอนอวยพร 10) โหมโรงปิดเรื่อง เครื่องดนตรี ใช้ เครื่องห้า ประกอบด้วย กลองตุ๊ก ทับ ปี่ โหม่ง และฉิ่ง เนื้อหาการแสดง ใช้เรื่องจากเรื่องรามเกียรติ์ และวรรณกรรมท้องถิ่น (เรื่องจักรววงศ์ฯ) รูปหนังตะลุง นิยมใช้รูปหนังตะลุงตามเรื่องที่แสดง ได้แก่ รูปหนังตะลุงเรื่องรามเกียรติ์ และวรรณกรรมท้องถิ่น (เรื่องจักรววงศ์ฯ) มีวิวัฒนาการไปตามสมัยนิยมของผู้ชม เช่น ทรงผม เสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย การใช้สีส้น โรงหนังตะลุงที่ใช้สำหรับการแสดงเริ่มจากโรงหนังตะลุงแบบสร้างถาวร เปลี่ยนเป็นโรงหนังตะลุงชั่วคราวที่ทำด้วยไม้ และโรงหนังตะลุงชั่วคราวที่ทำด้วยโครงเหล็ก โอกาสที่ใช้ในการแสดงทำการแสดงเพื่อประกอบพิธีกรรมมากกว่าการแสดงเพื่อความบันเทิง จังหวัดนครศรีธรรมราชมีนายหนังตะลุงยุคดั้งเดิม จำนวน 4 คน ส่วนการแสดงหนังตะลุงยุคร่วมสมัย มีรูปแบบการแสดงการแสดงหลักเล่นหนังตะลุงผสมผสานกับบทเจรจาตามสถานการณ์ปัจจุบัน ใช้ภาษาท้องถิ่น (ภาษาใต้)ผสมผสานกับภาษากลาง (เป็นภาษาราชการ) มีรูปแบบการแสดงเสริม เช่น การร้องเพลง การทอล์คโชว์ และการแสดงคอนเสิร์ต องค์ประกอบในการแสดง ประกอบด้วย คณะหนังตะลุง ใช้จำนวนคนประมาณ 9 คนเพื่อทำหน้าที่นายหนัง (เป็นหัวหน้าคณะและเป็นผู้แสดงหนังตะลุง) 1 คน พร้อมด้วยลูกคู่เครื่องห้า จำนวน 5 คน และเครื่องดนตรีสากล 3 คน ส่วน บุคคลที่ทำหน้าที่อื่นๆในคณะหนังตะลุง เช่นหมอบโรง คนแบกแผงหนัง เป็นต้น คณะหนังตะลุงในยุคร่วมสมัยจึงไม่มีบุคคลที่ทำหน้าที่เหล่านี้แล้ว ขนบในการแสดงใช้ 8-9 ชั้น ประกอบด้วย 1) ตั้งเครื่องเบิกโรง โหมโรง 2) ออกรูปฤๅษี 3) ออกรูปพระอิศวร 4) ออกรูปปลายหน้าบท 5) ออกรูปบอกเรื่อง 6) ขับบทเกี่ยวจ้อ 7) ตั้งเมือง 8) ขับกลอนอวยพร 9) โหมโรง ซึ่งหากใช้ 8 ชั้นตอนจะไม่มีการขับกลอนอวยพร ดนตรีที่ใช้ในการแสดงคือเครื่องห้าผสมผสานกับดนตรีสากลเนื้อหาการแสดง ยังคงใช้จากเรื่องรามเกียรติ์ แต่จะมีการเปลี่ยนบทบาทไปใช้เพื่อการทำพิธีกรรมเพียงอย่างเดียว นอกจากนี้ยังใช้เรื่องจากวรรณกรรมท้องถิ่น (เรื่องจักรววงศ์ฯ) สลับกับนิยายสมัยใหม่ รูปหนังตะลุงตามเรื่องที่แสดง ได้แก่ รูปหนังตะลุงเรื่องรามเกียรติ์ และวรรณกรรมท้องถิ่น (เรื่องจักรววงศ์ฯ) และรูปหนังตะลุงที่เป็นรูปคนธรรมดา รูปนักการเมือง แต่งตัวตามสมัยนิยมตามโครงเรื่องร่วมสมัย โดยรูปหนังมีวิวัฒนาการไปตามสมัยนิยมของผู้ชม

เช่น ทรงผมเปีย เสื้อผ้าสายเดี่ยว กระโปรงสั้น รองเท้าส้นสูง ทาเล็บ และมีเพิ่มสีสันมากขึ้น โรงหนังตะลุงที่ใช้สำหรับการโรงหนังตะลุงชั่วคราว โอกาสที่ใช้ในการแสดงทำการแสดงเพื่อความบันเทิงมากกว่าการประกอบพิธีกรรม จากการวิเคราะห์การแสดงและรูปแบบการแสดงทำให้มีนายหนังตะลุงยุคร่วมสมัย ใช้ลักษณะการแสดงหลักผสมผสานกับการแสดงเสริม โดยรูปแบบการแสดงหลักเล่นหนังตะลุงผสมผสานกับบทเจรจาตามสถานการณ์ปัจจุบัน ส่วนการแสดงเสริมใช้รูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือทั้ง 3 รูปแบบ คือ การร้องเพลง การทอล์คโชว์ และการแสดงคอนเสิร์ต ในจังหวัดนครศรีธรรมราชมีนายหนังตะลุงยุคร่วมสมัย จำนวน 28 คน

3. แผนที่วัฒนธรรมหนังตะลุงยุคดั้งเดิมและยุคร่วมสมัยของจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นการนำเรื่องราวหนังตะลุงยุคดั้งเดิมในจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 4 คน หนังตะลุงยุคร่วมสมัยในจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 28 คน รวมทั้งสถานประกอบการผลิตภัณฑ์หนังตะลุง 5 สถานประกอบการ มาสร้างแผนที่วัฒนธรรมหนังตะลุงยุคดั้งเดิมและยุคร่วมสมัยของจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 1 ชุด ดังภาพ

ภาพที่ 1 แผนที่นายหนังตะลุงยุคดั้งเดิมและยุคร่วมสมัย

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย เรื่อง ตำนาน เรื่องเล่า ภูมิปัญญา ผลิตภัณฑ์ การแสดงหนังตะลุงยุคดั้งเดิม และยุคร่วมสมัยสู่การสร้างแผนที่หนังตะลุงของจังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ให้ครอบคลุมทั้ง 3 ประเด็น ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 การศึกษาด้านาน เรื่องเล่า ภูมิปัญญา ผลิตภัณฑ์ การแสดงหนังตะลุงยุคดั้งเดิม และยุคร่วมสมัยสู่การสร้างแผนที่หนังตะลุงของจังหวัดนครศรีธรรมราช จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าตำนาน เรื่องเล่าหนังตะลุงยุคดั้งเดิมและยุคร่วมสมัย สรุปลงได้ 4 กระแส คือ กระแสที่ 1 ได้รับอิทธิพลมาจากอินเดีย กระแสที่ 2 ได้รับอิทธิพลมาจากชวา กระแสที่ 3 สันนิษฐานว่าหนังตะลุงรับอิทธิพลมาจากหนังใหญ่ซึ่งเล่นกันอยู่ก่อนในสมัยอยุธยา กระแสที่ 4 สันนิษฐานว่าหนังตะลุงเกิดขึ้นที่จังหวัดพัทลุง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุพัตรา คงขำ (2556:72-74) ที่ได้สรุปประวัติความเป็นมาของหนังตะลุง โดยรวบรวมจากตำนานเรื่องเล่าสันนิษฐานได้ว่าเกิดจากการการรับอิทธิพลมาจากอินเดียในช่วงอาณาจักรศรีวิชัยเชื่อมโยงกับอาณาจักรชวาตัวหนังตะลุงจึงมีความคล้ายคลึงกับของชวา หรือหนังตะลุงมาจากคำว่า พัทลุง ซึ่งเป็นชื่อจังหวัดทางภาคใต้ของประเทศไทยซึ่งเป็นต้น กำเนิดหนังตะลุง จากการเชื่อมโยงดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าวัฒนธรรมหนังตะลุงเมื่อได้รับอิทธิพลจากที่แห่งหนึ่งแล้วจะมีการแพร่กระจายไปสู่อีกแหล่งหนึ่งรวมทั้งจังหวัดนครศรีธรรมราช ภูมิปัญญาหนังตะลุงยุคดั้งเดิมและยุคร่วมสมัย แม้จะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยในบางขั้นตอน แต่ยังคงมีความละเอียดละเมียดละไมในการสร้างสรรค์งานในทุกกระบวนการตั้งแต่การเลือกหนังสำหรับหนังตะลุง การเตรียมหนัง การฟอกหนัง การใช้เหล็กจารหรือ เหล็กขีดวาดลงบนตัวหนัง การแกะหนังตะลุง การตอกหนังตะลุง การลงสีตัวหนังตะลุง การทำไม้ตบ การทำคันยักสำหรับชักปากหนังตะลุง การประกอบตัวหนัง สอดคล้องกับงานของ ทัดพงศ์ เทียวแสง และคณะ ได้ศึกษาการแกะหนังตะลุงของวิสาหกิจชุมชนแกะรูปหนังตะลุง ชุมชนบ้านสวนจันทร์ อำเภอมะนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีการพัฒนาประเภท ผลิตภัณฑ์หลายรูปแบบมีความหลากหลายและยังมีการเผยแพร่การถ่ายทอดความรู้ให้กับชุมชน และผู้ที่สนใจในการแกะหนังตะลุงอีกด้วย ส่วนความเชื่อที่พึงปฏิบัติและห้ามปฏิบัติ ทั้งนี้เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่นายหนังคณะหนัง และการแสดงหนังตะลุง ซึ่งความเชื่อต่าง ๆ เหล่านี้ มีหลากหลายทั้งที่เกี่ยวกับวิญญาณ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ เกล็ด โชคลาง สอดคล้องกับงานของ บัญชา อาษากิจ (2550:33-36) ได้กล่าวถึงการทำหน้าที่เกี่ยวกับการแสดงหนังตะลุงสะท้อนความสัมพันธ์กับศาสนาพราหมณ์ ตลอดจนความสัมพันธ์กับศาสนาพุทธและการผสมผสานระหว่างศาสนาพุทธกับศาสนาพราหมณ์ ตลอดจนความเชื่อทางไสยศาสตร์ สะท้อนบทบาทหน้าที่ของกลุ่มชนสะท้อนระบบชนชั้นวรรณะ บทเพลงประกอบการแสดงที่มีความสัมพันธ์กับการออกรูปตัวหนังและการแสดง กิริยาอาการของตัวหนังมีท่วงทำนองหลากหลายทั้งแบบต่อเนื่องเชื่อมโยงกันและไม่ต่อเนื่องเชื่อมโยงกัน

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลิตรายการและการแสดงหนังตะลุงยุคดั้งเดิมและยุคร่วมสมัยหนังตะลุงของจังหวัดนครศรีธรรมราช จากผลการวิจัยพบว่ากระบวนการผลิตหนังตะลุงยุคดั้งเดิมมีกระบวนการผลิตหนังตะลุงเริ่มต้นจากการเตรียมหนัง การร่างภาพบนหนัง การแกะหนัง การลงสี และเคลือบเงา สู่การประกอบตัวหนังและการเข้าตัวรูปหนัง สามารถจำแนกรูปแบบลักษณะและการใช้งานผลิตภัณท์หนังตะลุงที่มาจากการสืบทอดภูมิปัญญา การคิดค้น การใช้วัสดุ เทคนิค และขั้นตอนในการผลิต ซึ่งได้ผลิตภัณท์ จำนวน 1 รูปแบบ คือ รูปหนังเซ็ด ส่วนกระบวนการผลิตหนังตะลุงยุคร่วมสมัยมีกระบวนการผลิตหนังตะลุงเริ่มต้นเหมือนกันกับกระบวนการผลิตหนังตะลุงยุคดั้งเดิมแต่จะมีองค์ประกอบในกระบวนการบางอย่างที่ทันสมัยมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีกระบวนการแปรรูปหนัง ซึ่งเป็นขั้นตอนในการสร้างผลิตภัณท์รูปแบบต่างๆ ซึ่งได้ผลิตภัณท์ จำนวน 3 รูปแบบ คือ แบบที่ 1 รูปหนังเซ็ด แบบที่ 2 เป็นสิ่งที่ใช้ระลีก แบบที่ 3 ผลิตภัณท์ของตกแต่งบ้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานของ เรวัต สุขสีกาญจน์ และคณะ (2554: 72-74) สรุปความว่าหัตถกรรมแกะหนังเป็นหัตถกรรมที่มีชื่อเสียงมาตั้งแต่อดีตควบคู่กับการเล่นหนังตะลุง ต่อมาระยะหลังได้มีผู้คิดค้นการแกะหนังตะลุงออกจำหน่ายเชิงพาณิชย์มากขึ้น ด้านรูปแบบของพัฒนาการกว้างออกคือแทนที่จะแกะรูปหนังเซ็ดอย่างเดียวก็คิดแกะเป็นรูปหนังใหญ่รูปหนังสำหรับประดับตกแต่ง หรือพวงกุญแจของที่ระลีก เกิดพัฒนารูปแบบผลิตภัณท์หัตถกรรมท้องถิ่น และเพิ่มมูลค่าอย่างต่อเนื่องในจังหวัดนครศรีธรรมราช นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบอีกว่าการแสดงหนังตะลุงยุคดั้งเดิมมีรูปแบบการแสดงการเล่นหนังตะลุงผสมผสานกับบทเจรจาอย่างเดียว ใช้ภาษาท้องถิ่น (ภาษาใต้) ไม่มีรูปแบบการแสดงเสริม ในจังหวัดนครศรีธรรมราชมีนายหนังตะลุงยุคดั้งเดิมจำนวน 4 คน ส่วนการแสดงหนังตะลุงยุคร่วมสมัย มีรูปแบบการแสดงการเล่นหนังตะลุงผสมผสานกับบทเจรจาตามสถานการณ์ปัจจุบัน ใช้ภาษาท้องถิ่น (ภาษาใต้)ผสมผสานกับภาษากลาง (เป็นภาษาราชการ) มีรูปแบบการแสดงเสริม เช่น การร้องเพลง การทอล์คโชว์ และการแสดงคอนเสิร์ต องค์ประกอบในการแสดง โดยใช้รูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือทั้ง 3 รูปแบบก็ได้ ในจังหวัดนครศรีธรรมราชมีนายหนังตะลุงยุคร่วมสมัย จำนวน 28 คน สอดคล้องกับงานของ อัครวิณ ศิลปเมธากุล (2552: 30-32) โดยมีการศึกษาการเล่นหนังตะลุงในภาคใต้เพื่อออกแบบพัฒนาการเล่นร่วมสมัย 3 ลักษณะที่สำคัญคือ 1) เป็นการนำเอาเรื่องราวของบุคคลในท้องถิ่นที่เกิดขึ้นจริงมานำเสนอเป็นบทหนังตะลุง 2) เป็นการพัฒนารูปแบบลักษณะหนังตะลุงที่เหมือนจริงที่ประยุกต์ใช้กระดาษาหนังไก่ และระบายด้วยสีน้ำ 3) องค์ประกอบของการการเล่นหนังตะลุงได้แก่

โรงหนังตะลุง จอ เครื่องขยายเสียง เครื่องดนตรี และหลอดไฟฟ้า พัฒนามาเป็นชุดโรงหนังสำเร็จรูปที่ติดตั้งได้ง่ายสะดวกในการพกพา และควบคุม แสง เสียง ด้วยอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้นาฬิกาตั้งเวลาที่มียุทธศาสตร์ในการเล่น ในการนี้ผลการวิจัยการพัฒนาการเล่นร่วมสมัยที่ได้ทำการศึกษาจึงเป็นการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านให้คงอยู่คู่กับคนภาคใต้ และสังคมไทยต่อไป

วัตถุประสงค์ที่ 3 แผนที่วัฒนธรรมหนังตะลุงยุคดั้งเดิมและยุคร่วมสมัยของจังหวัด นครศรีธรรมราช จากผลการวิจัยพบว่า จากการรวบรวมเรื่องราวหนังตะลุงยุคดั้งเดิมในจังหวัด นครศรีธรรมราช จำนวน 4 คน หนังตะลุงยุคร่วมสมัยในจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 28 คน รวมทั้งสถานประกอบการผลิตภัณฑ์หนังตะลุงจำนวน 5 สถานประกอบการ มาสร้างแผนที่ วัฒนธรรมหนังตะลุงยุคดั้งเดิมและยุคร่วมสมัยของจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 1 ชุด เพื่อเป็น เครื่องมือรูปแบบหนึ่งในการสืบสาน พื้นฟูศิลปะและวัฒนธรรมหนังตะลุงมีความเข้มแข็ง เป็นทุน ทางวัฒนธรรมที่ต่อยอดให้เกิดผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรม การบริการทางวัฒนธรรม ที่สามารถเพิ่ม รายได้ในชุมชนได้อย่างยั่งยืน สอดคล้องกับงานของ ภาสวรรณ วัชรดำรงศักดิ์ และคณะ (2561) ที่พัฒนาแผนที่วัฒนธรรมและพื้นที่วัฒนธรรมเมืองแม่แจ่ม เพื่อสืบสาน พื้นฟูศิลปะ และวัฒนธรรม ให้กลับมามีพลังที่เข้มแข็งและเป็นจิตวิญญาณของคนแม่แจ่ม เพื่อใช้เป็นทุนสำหรับต่อยอดและ ส่งเสริมให้เกิดผู้ประกอบการทางวัฒนธรรม(Cultural Entrepreneur) และผลิตภัณฑ์วัฒนธรรม (Cultural product) ด้านการท่องเที่ยว และงานหัตถกรรม เป็นเครื่องมือที่สำคัญเพื่อใช้ในการสืบ สานและพัฒนางานศิลปะและวัฒนธรรมผ่านพื้นที่ทางวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. สถาบันการศึกษาสามารถนำเรื่องหนังตะลุงตำนาน เรื่องเล่า ภูมิปัญญา ผลิตภัณฑ์ การแสดงหนังตะลุงยุคดั้งเดิม และยุคร่วมสมัยสู่การสร้างแผนที่หนังตะลุงของจังหวัด นครศรีธรรมราช เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อให้เยาวชนได้ศึกษา เรียนรู้ และมี ส่วนร่วมในการเผยแพร่ และพัฒนาต่อไป

2. ควรมีการถ่ายทอดองค์ความรู้ตำนาน เรื่องเล่า ภูมิปัญญา ผลิตภัณฑ์ การแสดงหนังตะลุงยุคดั้งเดิม และยุคร่วมสมัยสู่การสร้างแผนที่หนังตะลุงของจังหวัดนครศรีธรรมราชไปสู่เยาวชนภายใต้กิจกรรมที่สอดคล้องกับเยาวชนรุ่นใหม่

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรจะมีการศึกษาวิจัยและรวบรวมหนังตะลุงตำนาน เรื่องเล่า ภูมิปัญญา ผลิตภัณฑ์ การแสดงหนังตะลุงทั้งหมดในจังหวัดนครศรีธรรมราชทั้งยุคดั้งเดิมและยุคร่วมสมัย สู่การสร้างแผนที่หนังตะลุง

เอกสารอ้างอิง

- ชวน เพชรแก้ว. (2546). **หนังตะลุงในประเทศไทย**. สุราษฎร์ธานี: สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี. 23.
- บัญชา อาษากิจ. (2550). **ดนตรีประกอบการแสดงหนังตะลุง : คณะสุชาติทรัพย์สิน ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 33-36.
- ปรีชา ช่างขวัญยืน. (2560). **มโนทัศน์วัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 29.
- ภาสวรรณ วัชรดำรงศักดิ์ และคณะ. (2561). **โครงการพัฒนาเชิงพื้นที่ผ่านทรัพยากรทางศิลปะและวัฒนธรรมเมืองแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.
- เรวัต สุขสีกาญจน์ และคณะ. (2554, กรกฎาคม-ธันวาคม). การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมหนังตะลุง โดยใช้วิธีการวิจัยปฏิบัติการ แบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษาชุมชนสร้างสรรค์หัตถกรรมภาพแกะหนังตะลุง ตำบลปากพูน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช. **วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร**, 31(2). 69-82.
- วรรณ ปูเป้ง. (2546). **ศึกษาวิถีชีวิตชาวนครศรีธรรมราชจากบทหนังตะลุง**. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง). 2.
- ศิริพร ณ ถลาง. (2559). **คติชนสร้างสรรค์ : บทสังเคราะห์และทฤษฎี**. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน). 15.

สุพัตรา คงขำ. (2556). การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาพื้นบ้านหนังตะลุงเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมท้องถิ่น. (ปริญญาคุณฐิบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร). หน้า 74.

อัศวิน ศิลปะเมธากุล. (2552, มกราคม-เมษายน). ศึกษาการเล่นหนังตะลุงในภาคใต้เพื่อการพัฒนาการละเล่นร่วมสมัย. วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 20(1). 27-42.

ผู้เขียน

วาที ทรัพย์สิน*

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
1 หมู่ 4 ตำบล ท่าจั่ว อำเภอมะนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช
E-mail: Watee_sub@nstru.ac.th

ขวัญตา หनुปล้อง

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
1 หมู่ 4 ตำบล ท่าจั่ว อำเภอมะนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช
E-mail: Khwanta_hnu@nstru.ac.th

ลัญจกร นิลกาญจน์

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
1 หมู่ 4 ตำบล ท่าจั่ว อำเภอมะนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช
E-mail: Lunjakon_nil@nstru.ac.th

ไหม่ บัวบาล

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
1 หมู่ 4 ตำบล ท่าจั่ว อำเภอมะนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช
E-mail: Mai_bua@nstru.ac.th